

KẾT QUẢ BƯỚC ĐẦU VỀ THÀNH PHẦN LOÀI BÒ SÁT THUỘC BỘ CÓ VÂY (SQUAMATA) Ở HUYỆN BUÔN ĐÔN, TỈNH ĐẮK LẮK

Nguyễn Hữu Kiên¹, Trương Bá Phong¹, Bùi Thị Quỳnh Hoa¹

Ngày nhận bài: 08/12/2022; Ngày phản biện thông qua: 19/12/2022; Ngày duyệt đăng: 31/03/2023

TÓM TẮT

Huyện Buôn Đôn nằm ở phía Tây của tỉnh Đắk Lắk, đây là khu vực có Vườn quốc gia Yok Don – Khu bảo tồn rừng Khộp duy nhất tại Việt Nam. Thành phần loài Bò sát nói chung và các loài bò sát thuộc bộ Có vảy (Squamata) nói riêng ở khu vực này hiện vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ. Trong khi đó, các hoạt động sản xuất nông nghiệp, chăn nuôi gia súc và các hoạt động khai thác rừng đã gây ảnh hưởng không nhỏ tới hệ sinh thái. Chúng tôi đã thu thập và phân loại được 20 loài bò sát thuộc bộ Có vảy xếp trong 15 giống, 7 họ. Trong đó, có 4 loài đang bị đe dọa ở mức nguy cấp và cần được bảo vệ là Rắn ráo trâu, Rắn ráo thường, Rắn Cạp nông, Rắn hổ mang; 02 loài sắp nguy cấp là Không cát và Tắc kè.

Từ khóa: Bò sát, Bộ Có vảy, huyện Buôn Đôn, thành phần loài, tỉnh Đắk Lắk.

1. MỞ ĐẦU

Những nghiên cứu về thành phần loài Bò sát cho thấy số lượng loài ghi nhận trên thế giới đến tháng 9 năm 2009 là 9.084 loài (Uetz, 2010) và đến tháng 8 năm 2016 đã tăng lên 10.450 loài (Uetz, 2016). Theo Alexandria B. Boehm và cộng sự ước tính có khoảng 20% số loài bò sát toàn cầu bị đe dọa (Boehm A.B. et al., 2013). Việt Nam là một trong những quốc gia có khu hệ lưỡng cư và bò sát đa dạng trên thế giới. Số lượng loài được ghi nhận vào năm 1996 là 340 loài, 545 loài vào năm 2009 và tính đến 2015 đã ghi nhận khoảng 650 loài (Ngô Đắc Chứng, Nguyễn Quảng Trường, 2015). Khu vực Trung bộ và Tây Nguyên được xem là những trung tâm đa dạng sinh học ở nước ta (Nguyen et al., 2009). Trong lớp Bò sát (Reptilia) bộ Có vảy (Squamata) chiếm số lượng loài nhiều nhất và nhiều loài trong đó có nguy cơ tuyệt chủng (Nguyen et al., 2009, Sách đỏ Việt Nam – Phần động vật, 2007). Huyện Buôn Đôn nằm về phía Tây của tỉnh Đắk Lắk, trong đó có Vườn quốc gia Yok Don được đánh giá là khu vực có độ đa dạng sinh học cao, được đặc trưng bởi hệ sinh thái rừng Khộp. Đây là khu bảo tồn rừng Khộp duy nhất tại Việt Nam (Báo cáo đa dạng sinh học Vườn Quốc gia Yok Don, 2003, Quy hoạch bảo tồn và phát triển bền vững Vườn Quốc gia Yok Don giai đoạn 2010 – 2020, 2011). Các nghiên cứu về bò sát nói chung và bộ Có vảy nói riêng tại huyện Buôn Đôn chưa có những nghiên cứu đầy đủ, một số công bố liên quan đến bò sát gần đây ở khu vực này của Ngô Đắc Chứng và cộng sự năm 2014 về loài Thần lằn bóng hoa (Ngo et al, 2014), Trương Bá Phong và cộng sự năm 2019, 2022 (Trương Bá Phong, Ngô Đắc Chứng, Ngô Văn Bình, 2019) về loài Thần

lằn bóng đốm, Ngô Văn Bình và cộng sự về loài Không cát năm 2020. Chúng tôi chưa tìm thấy dữ liệu nào về thành phần loài bò sát ở huyện Buôn Đôn, tỉnh Đắk Lắk. Vì vậy, kết quả nghiên cứu của bài báo này cung cấp những dẫn liệu khoa học đáng tin cậy về đa dạng loài bò sát, góp phần vào việc khai thác và bảo tồn nguồn tài nguyên sinh vật quan trọng này.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Nội dung nghiên cứu

Thu mẫu, mô tả, định danh và lập danh lục các loài bò sát tại huyện Buôn Đôn, tỉnh Đắk Lắk.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

- *Phương pháp thu mẫu trực tiếp:* các mẫu vật được thu trực tiếp bằng tay, câu, thông lọng (nhóm thần lằn), kẹp chuyên dụng (nhóm rắn).

- *Phương pháp thu mẫu gián tiếp:* Tiến hành thu mua hoặc thông qua người săn bắt.

- *Phương pháp định loại mẫu bò sát:* Sau khi thu mẫu xong, tiến hành phân tích các đặc điểm hình thái để sử dụng trong phân loại, định danh và lập danh mục mẫu vật (Ngô Đắc Chứng, Nguyễn Quảng Trường, 2016; Hoàng Xuân Quang, Hoàng Ngọc Thảo, Ngô Đắc Chứng, 2012; Nguyen et al, 2009). Giá trị khoa học của loài theo Sách đỏ Việt Nam (phần động vật, 2007), Công ước Cites, Danh lục đỏ 2022 của IUCN và Nghị định 84/2021/NĐ-CP.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Danh lục các loài bò sát thu thập được tại huyện Buôn Đôn, tỉnh Đắk Lắk

¹Khoa Khoa học Tự nhiên và Công nghệ, Trường Đại học Tây Nguyên,

Tác giả liên hệ: Trương Bá Phong; ĐT: 0823588277; Email: tbphong@ttn.edu.vn.